

"אֶשֶׁר עַל הַמַּס": השתלבות חרדים ותשלומי מיסים

הנטל והפוטנציאל

גבריאל גורדון

סיוטה לדין

ננס אלי הורביץ

לכלכלה וחברה | 2025

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

"אֲשֶׁר עַל הַפֶּס" **השתלבות חרדים ותשלומי מיסים**

הנטל והפוטנציאל

גבריאל גורדון

תוכן העניינים

5	תקציר הממצאים
6	רקע
9	מתודולוגיה
12	ממצאים
12	חלק I: תמונת מצב
23	חלק II: תרחיש השתלבות - התרומה למשק בהינתן השתלבות חרדים
28	חלק III: תרחיש הנטל הגובר - הנטל הגובר ממיסים ישירים על האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לנוכח המגמות הדמוגרפיות
36	סיכום
37	נספח
47	רשימת המקורות

תקציר הממצאים

- בשנת 2023 שילם כל פרט חרדי רק 28% מהמיסים הישירים ששילם יהודי לא־חרדי. כל החרדים, שהם 14% מן האוכלוסייה היהודית בגילי העבודה העיקריים, שילמו רק 4% מהמיסים. אם המגמות האלה ימשכו, בשנת 2048 יהיו החרדים כרבע מן האוכלוסייה היהודית בגילי העבודה ויתרמו רק 8% מהמיסים.
- רק 23% מהגברים החרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 62% מהגברים היהודים הלא־חרדים), גם בקרב הנשים החרדיות, שלמעלה מ־80% מהן נמצאות בשוק העבודה, רק 23% מגיעות לסף המס ומשלמות מס הכנסה (לעומת 46% מהיהודיות הלא־חרדיות). אפילו בקרב הנשים החרדיות העובדות, רק 28% מגיעות לסף המס.
- חרדים משלמים מס נמוך יותר בכל קבוצות ההכנסה. בקבוצת ההכנסה הנמוכה ביותר רק 14% מהגברים החרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 37% מהגברים היהודים הלא־חרדים), ובשל מדיניות נקודות המס המתגמלות לפי מספר הילדים וגילם הצעיר, רק 9% מהנשים החרדיות משלמות מס הכנסה (לעומת 19% מהנשים היהודיות הלא־חרדיות).
- אם היו חרדים משתלבים בשוק העבודה כמו יהודים לא־חרדים, היה המשק מרוויח בשנת 2025 עוד 9.5 מיליארד ש"ח מתקבולי מיסי עבודה ישירים, ובשנת 2048 היה המשק צפוי להרוויח תוספת של 44.6 מיליארד ש"ח.
- ה"מס" השנתי הנוסף שמשלם יהודי לא־חרדי על אי־השתלבות החרדים עומד בממוצע על 3,540 ש"ח לשנת 2025, וצפוי לעלות ל־11,266 ש"ח בשנת 2048, אם לא יחול שינוי מגמה בהשתלבות חרדים בתעסוקה.
- אם נניח את המשך המגמות הדמוגרפיות על שוק העבודה כיום (בשנת 2025), כדי לשמור על רמת הכנסות ממיסים ממוצעת לעובד כפי שהיא כיום, יעלו מיסי העבודה הישירים לעובד ממוצע בהדרגה, עד שלפי המציאות הדמוגרפית הנשקפת לשנת 2048 יעמדו המיסים על תוספת ממוצעת של יותר מ־3,000 ש"ח בכל שנה לכל עובד ועובדת. עבור החמישון העליון מדובר בתוספת של כ־13,500 ש"ח למיסוי השנתי הישיר.
- לנוכח השתייכותם של רוב החרדים (רבים מהם מבחירה) לחמישונים הנמוכים, העול הכלכלי של תוספת המיסוי על העובדים היהודים הלא־חרדים בהינתן הדמוגרפיה המשתנה יהיה גדול פי 3.6 מזה שיוטל על העובדים החרדים. אפילו בקרב החמישון העליון, התוספת שתוטל על יהודים לא־חרדים תעמוד על פי 1.4 מזו שתוטל על חרדים בחמישון זה, והם יידרשו לתוספת של 13,800 ש"ח בשנה.

רקע

האוכלוסייה החרדית מקיימת אורח חיים הנבדל ברובו מהאוכלוסייה הכללית בישראל. גם מסלול החינוך החרדי שונה מהנהוג בשאר האוכלוסייה, עם הבדלים ניכרים בין מסלולי החינוך לגברים ולנשים בתוך החברה החרדית אשר משליכים על אופן השתלבותם בשוק העבודה.

בגילים המקבילים לגילי תיכון (גילי 14-17) רוב הגברים החרדים (85%) לומדים במוסדות תרבות ייחודיים שאינם מחויבים כלל בלימודי הליבה,¹ וכמעט כל הנשים החרדיות לומדות במוסדות מוכרים שאינם רשמיים (מוכש"ר)² המחויבים ללימודי ליבה לפחות ב-75% (שהינו-קסלר, 2024), אולם רק מיעוט מהן ממשיכות לתארים או להכשרות המניבים שכר גבוה (גורדון, טרם פורסם).

אחת התוצאות של מערכת החינוך הבדלנית-עצמאית, בעיקר זו של גברים חרדים, באה לידי ביטוי בביצועי חסר בשוק העבודה, ובהכנסות משקי בית חרדים הנמוכות באופן משמעותי ביחס למשקי בית באוכלוסייה הכללית (לוונטל ואחרים, 2022; מלאך וכהנר, 2025). המשמעות היא בראש ובראשונה רמת חיים כלכלית נמוכה יותר לאותם משקי בית, עובדה שמובילה לכך שגם מסי העבודה המשולמים למדינה נמוכים בהשוואה לאוכלוסייה הכללית,³ למרות שחלקם בצריכת השירותים שהמדינה מעניקה לאזרחיה גבוה יחסית (קרלינסקי ואחרים, 2024).

על פי דוח בנק ישראל שבדק את התרומות להכנסה הפנויה בקרב משקי בית צעירים (כלומר, ההכנסות של משקי בית בניכוי הוצאות מיסים והעברות בין משקי בית), נמצא

* ברצוני להודות לפרופ' קרנית פלוג ולחוקרים זק הירש, נדב פורת הירש וירדן קידר על סיועם בחידודים המתודולוגיים במחקר. כמו כן אני מבקש להודות לעו"ד שלומית רביצקי טור-פז, דפנה אבירס-ניצן, דנה בלאנדר, רוני ברבוי, גלעד בארי, ורועי קנת פורטל על הערותיהם החשובות והמועילות.

1 לימודי ליבה הוא הכינוי ללימודי מקצועות היסוד – עברית, אנגלית, מתמטיקה, מדעים ואזרחות.

2 בעיקר בסמינרים לבנות, המגישים למבחני סאלד (להבדיל מלבחינות הבגרות) ומלמדים בעיקר לימודי הוראה אך גם הכשרות מקצועיות אחרות.

3 נושא שייבחן במחקר זה.

כי בקרב משקי בית יהודים שאינם חרדים, התרומה השלילית של תשלומי חובה להכנסה הפנויה עומדת על כ־4,500 ש"ח בממוצע לחודש לעומת תרומה חיובית של 1,250 ש"ח בממוצע בקרב משקי בית חרדים (בנק ישראל, 2022).

קרלינסקי ואחרים בחנו את היחס בין תשלומי מיסים בקרב משקי בית לבין קבלת העברות ושירותים (קרלינסקי ואחרים, 2024). ממחקרם עולה כי משקי בית יהודים שאינם חרדים משלמים יותר מיסים בהשוואה להעברות ושירותים שהם מקבלים (6,115 ש"ח בממוצע) לעומת משקי בית חרדים וערבים שמקבלים יותר העברות ושירותים מהמיסים שהם משלמים (4,107 ש"ח ו־1,037 ש"ח, בממוצע בהתאמה).

שני המחקרים הללו מציגים תמונת מצב בעייתית, שלפיה קיימת תלות כלכלית לא מבוטלת של החברה החרדית בחברה הכללית. ממצאים אלה לצד המגמות הדמוגרפיות בישראל ממחישים את החשיבות של בחינת האופן בו ישפיעו התפתחויות אלה על מגמות עתידיות בישראל.

מטרת המחקר

מטרת מחקר זה היא לתאר את ההשפעות הצפויות למשק ולפרטים בצל המגמות הדמוגרפיות בישראל, בהינתן המשך המגמות בתעסוקה כפי שהן, או לחלופין בהנחת השתלבות מלאה של חרדים בתעסוקה (להלן נציג פירוט של התרחישים).

תחילה נציג את תמונת המצב בהווה מבחינת תשלומי מיסים ישירים מעבודה בקרב חרדים לעומת יהודים שאינם חרדים, ובתוך כך נרחיב על הפערים הנצפים בין האוכלוסיות בתשלומים למס הכנסה. לאחר מכן נציג את המגמות הדמוגרפיות בעשורים הקרובים, ואת התוצאות הצפויות בשוק העבודה אם המגמות תימשכנה כפי שהיו בעשור האחרון.

כאמור, לאחר מכן נבחן שני תרחישים עיקריים:

- **תרחיש ההשתלבות.** אילו השתלבות חרדים הייתה בדומה לזו של יהודים ישראלים אחרים, כלומר אילו שיעור התעסוקה, רמת ההכנסה והיקפי משרה בקרב חרדים⁴ היו דומים לאלה של יהודים שאינם חרדים, מה הייתה ההכנסה למדינה ממיסים ישירים

4 מובן שהיכולות בשוק העבודה נגזרות במידה רבה מרכישת כישורים ומיומנויות במערכת החינוך וההשכלה, ולכן תרחיש זה מניח מסלולי חינוך והשכלה זהים לשל יהודים שאינם חרדים.

מעבודה?⁵ לחלופין, אם במקום הגידול בהכנסות למדינה, הייתה המדינה באופן תאורטי בוחרת להוריד את המיסים שמשלמת קבוצת היהודים שאינם חרדים, בכמה היה ניתן להוריד את תשלומי המיסים כתוצאה מהשתלבות חרדים?

● **תרחיש הנטל הגובר (המשך הסטטוס קוו).** בהתחשב במבנה הדמוגרפי הצפוי בעשורים הקרובים, כיצד היה נראה נטל המיסים על האדם הממוצע היום אם היינו מניחים את השינויים במבנה הדמוגרפי על שוק העבודה הנוכחי (2025), כדי לשמור על אותה רמת הכנסה ממיסים למדינה לעובד? מה תהיה חלוקת נטל המס בין קבוצות ההכנסה?

מתודולוגיה

מאגר הנתונים של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה העומד לרשות המכון הישראלי לדמוקרטיה לשם עריכת מחקרים כולל משתנים ממקורות מינהליים⁶ שונים (כגון רשות המיסים ורשות האוכלוסין), ובהם המרכיבים הבאים מתוך המיסים הישירים מעבודה: דמי ביטוח לאומי, מס בריאות ומס ההכנסה, וכן היכולת להבדיל בין חרדים ליהודים שאינם חרדים,⁷ ונתוני ילודה. נדגיש כי מחקר זה אינו כולל התייחסות לתשלומי העברה וקצבאות, אלא המיקוד הוא במיסי שוק העבודה בלבד.

שלב א': חישוב תשלומי המיסים הישירים מעבודה⁸ עבור כל פרט

כדי לחשב את גובה תשלומי המיסים הישירים, כל פרט שובץ לאחת משלוש קבוצות שעבור כל אחת מהן קיים חישוב שונה של המיסים הישירים: שכירים, תלמידי ישיבות או סטודנטים שאינם עובדים, ושאר הפרטים שאינם עובדים (עצמאים לא נכללו בניתוח כיוון שחסרים נתונים מדויקים על הפרשותיהם בגין מיסי עבודה).

להלן תיאור שיטות החישוב של תשלומי המיסים הישירים (מס הכנסה, ביטוח לאומי ומס בריאות) בקרב הקבוצות:

(1) שכירים. קבוצה זו כוללת את רוב האוכלוסייה. הנתונים על שלושת מרכיבי תשלומי המיסים הישירים מעבודה הופקו ישירות מקובץ משרות שכיר של רשות המיסים הקיים במאגר המידע של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (נתונים אלו מתייחסים למיסים ששולמו בפועל, לאחר התחשבות בנקודות הזיכוי ממס).

6 נתוני הפרט במאגרים אלה מותממים, והמחקר נערך בהתאם לכללי האתיקה של הלמ"ס. בהדמנות זו אבקש להודות לצוות הנגשת המידע של הלמ"ס.

7 מאגר הנתונים שעל בסיסו ערכנו את התחשיבים כולל שליש מתוך אוכלוסיית היהודים שאינם חרדים, ואת כלל אוכלוסיית החרדים בישראל.

8 לכל אורך המסמך תהיה התייחסות למיסים ישירים מעבודה, והכוונה היא למיסים ישירים הנגזרים בעיקר מעבודה אך לעיתים משולמים גם שלא דרך שוק העבודה (לדוגמה, מיסי ביטוח לאומי שמובטלים משלמים).

(2) **תלמידי ישיבות⁹ או סטודנטים/סטודנטיות ללא תעסוקה.** קבוצה זו פטורה מתשלום למס הכנסה ומשלמת ביטוח לאומי וביטוח בריאות סכום מסוים¹⁰ בכל חודש.

(3) **שאר הפרטים שללא תעסוקה.** קבוצה זו פטורה מתשלום למס הכנסה ומשלמת לביטוח לאומי וביטוח בריאות סכום מסוים¹¹ בכל חודש.

(4) **נשים שאינן משלמות ביטוח לאומי.** נשים שבני זוגן מבוטחים בביטוח לאומי ושאין עובדות.

במקרים שבהם שכירים עובדים פחות מ־12 חודשים בשנה, חישוב תשלומי המיסים הישירים באותם חודשים שבהם לא היו מועסקים ייעשה בהתאם להשתייכותם לקבוצות שנמנו בסעיף 2 או 3.

שלב ו': חישוב המיסים הישירים מעבודה בקרב קבוצות

נתונים בעניין גובה המיסים הישירים מעבודה מתייחסים לממוצע של סך הפרטים שבגילי העבודה העיקריים (25-64)¹², בקרב כל קבוצה (יהודים לא־חרדים וחרדים¹³). אם כי

9 קבוצה זו כוללת גם ישיבות ציוניות שאינן חרדיות. מדובר במעט פרטים, ונחזיניהם כמעט שאינם משפיעים על נתוני האוכלוסייה הכללית.

10 סכום מיסי הבריאוח החדשיים מתעדכן בכל שנה, וסכום הביטוח הלאומי המשולם שמשלמים בני ישיבה או סטודנטים הוא 4.61% מוכפל ב־5% מוכפל בשכר הממוצע במשק בכל שנה. בשנת 2025 השיעור עלה מ־4.61% ל־6.92%, ולכן בשנה זו בני ישיבה או סטודנטים ישלמו 163 ש"ח בחודש בגין מס בריאות וביטוח לאומי (אם אינם עובדים). נוסף כי סטטוס של בני ישיבה אינו מוגבל בזמן, ולאחרונה העריך משרד האוצר את ההטבה של הנחת אברך בביטוח לאומי בכ־30,000 ש"ח במהלך חיי אברך ממוצע עד גיל 45.

11 סכום מיסי הבריאוח דומה לסכום שמשלמים סטודנטים/בני ישיבות, ודמי הביטוח הלאומי עבור קבוצה זו הם 4.61% מוכפל ב־15% (לעומת 5% בקבוצת הסטודנטים/בני ישיבות) מוכפל בשכר הממוצע במשק. בשנת 2025 השיעור עלה מ־4.61% ל־6.92%, ולכן סכום זה עומד על 250 ש"ח בחודש בשנה זו.

12 מאגר הנתונים שלרשות המכון כולל ילידי 1953 ואילך, ולכן בשנים המוקדמות יותר חסרה קבוצה קטנה מתוך כל הגילים. לדוגמה, בנייתוח של שנת 2016 האוכלוסייה הנבדקת כוללת גילי 25-63, כיוון שבשנה זו פרטים בגיל 64 נולדו ב־1952, ואינם נמצאים אצלנו במאגר.

13 מחקר זה איננו מתייחס לאוכלוסייה הערבית בישראל, למרות היותה חלק גדול ומשמעותי מאוכלוסיית ישראל, ואין ספק כי היא משפיעה משמעותית על ההכנסות ממיסים. המחקר מתמקד

בתרחיש המניח השתלבות חרדים בתעסוקה בדומה ליהודים שאינם חרדים, יינתן משקל על פי הרכב הגילים הייחודי לחברה החרדית (הצעירה מהחברה הכללית)¹⁴ בשילוב של הרכב המשפחה (מספר ילדים), המשפיע מאוד על נקודות הזיכוי מתשלום במס הכנסה (המחקר מניח נקודות זיכוי ממס הכנסה¹⁵ המשקף את מספר הילדים הממוצע, לפי גיל, באוכלוסייה החרדית).¹⁶

כיוון שהניתוח כולל את גילי העבודה העיקריים, וכיוון שנוון לכתיבת שורות אלו נתוני הילודה מעודכנים עד 2023, אומדן התרומה למשק בהינתן מימוש תרחיש ההשתלבות יוצג עד 2048,¹⁷ והתחזית עבור תשלומי המיסים הישירים הממוצעים בקרב כל קבוצה תסתמך על המשך המגמות שבין 2013-2023 (שהן ליניאריות, כפי שיוצג בהמשך). נציין כי כל הנתונים במחקר הם במונחים ריאליים.

בחרדים כמושאי המחקר העיקריים, ומשווה אותם לקבוצה נבחרת שהיא נקודת ייחוס – לאוכלוסייה היהודית שאינה חרדית. זאת כיוון שקבוצה זו מאופיינת בתעסוקה גבוהה, הן בקרב גברים והן בקרב נשים, והמטרה היא התאמה של האוכלוסייה החרדית למגמות תעסוקה המאופיינות אצלם. השוואה דומה של האוכלוסייה הערבית אל מול האוכלוסייה היהודית הלא-חרדית מתבקשת, וגם אותה יש לבצע אל מול הקבוצה היהודית הלא-חרדית, ואנו ממליצים לבצע אותה במסגרת מחקרי המשך.

14 הנתונים מלמדים על תשלומי מיסים ישירים גבוהים יותר ככל שהפרט מבוגר. כיוון שחרדים צעירים יותר ביחס לאוכלוסייה הכללית, וכיוון שההסתכלות היא על קבוצת הגילים שבין 25-64 כקבוצה אחת, לא ניתן "להשליך" את נתוני האוכלוסייה הכללית על האוכלוסייה החרדית ללא התאמת משקלות לפי הרכב הגילים של החרדים.

15 לפני השניווי בשיטת חישוב נקודות הזיכוי משנת 2024.

16 ייתכן כי בקרב יהודים שאינם חרדים קיים מתאם הפוך בין מספר ילדים וכּוּשֶׁר השתכרות (ולכן גם במימוש הזכאות ממס עבור ילדים), אך כיוון שאין סיבה להניח מתאם (או התנהגות) דומה בחברה החרדית (גם בהינתן השתלבותם בשוק העבודה), בתרחיש ההשתלבות הנחנו את המספר הממוצע של ילדים באוכלוסייה החרדית (וגובה הזכאות ממס) ללא קשר לרמת השכר.

17 שכן פרטים שיהיו בגיל 25 בשנת 2048 כבר נולדו, ללא הצורך בחחזיות ילודה.

ממצאים

חלק א: תמונת מצב

1. תשלומי מיסים ישירים בקרב חרדים ויהודים שאינם חרדים – תמונת מצב

ראשית נציג תמונת מצב בשנת 2023.¹⁸ בשנה זו כ־379 אלף חרדים (גברים ונשים) היו בגילי 25–64 והמיסים הישירים מעבודה הממוצעים לאדם בקבוצה זו הסתכמו ב־10,784 ש"ח בשנה, בעוד שבקרב יהודים לא־חרדים ממוצע תשלומי המיסים הישירים השנתי לאדם עמד על 38,836 ש"ח.¹⁹ חישוב של סך תשלומי המיסים הישירים בחברה החרדית (בגילי העבודה) מלמד על תשלום מצרפי בגובה 4.1 מיליארד ש"ח נכון לשנת 2023, שהוא 4% מסך תקבולי המיסים הישירים, הרבה פחות ממשקלם של החרדים באוכלוסייה היהודית בגילי העבודה, שעומד על 14%.

נציין כי חלק ניכר מהפער במיסי עבודה ישירים נובע מסוגיות הקשורות לרכיב מס ההכנסה מתוך מיסי העבודה (מס הכנסה הינו הרכיב הגדול ביותר מבין מרכיבי המיסים הישירים מעבודה). כיוון שעיסוקנו במיסי עבודה, כעת נתייחס בקצרה לפערים בתשלומי מס הכנסה בין יהודים שאינם חרדים לחרדים.

2. פערים בין האוכלוסיות בתשלומי מס הכנסה

תרשים 1 מראה את שיעור הפרטים המשלמים מס הכנסה הן מכלל האוכלוסייה והן מתוך העובדים בלבד (שכן לא כל עובד משלם מס הכנסה בעיקר כתוצאה מהכנסות נמוכות ונקודות זיכוי, למשל בגין ילדים).

מתוך כלל הגברים היהודים שאינם חרדים – 62% משלמים מס הכנסה, ומתוך העובדים באוכלוסייה זו – 78% משלמים מס הכנסה. לעומת זאת, בקרב הגברים החרדים – כ־23%

18 כאמור, נכון לכתיבת מחקר זה מדובר בשנה המעודכנת ביותר בנתונים המינהליים.

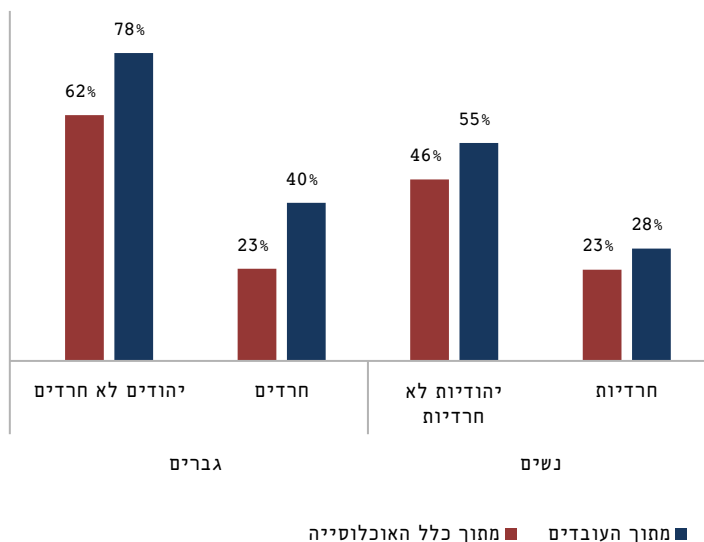
19 אם משקללים בהתאם לגילי חרדים ולנקודות זיכוי ממס הנובעות ממספר ילדים, סכום תשלומי המיסים הישירים עומד על 31,921 ש"ח בשנה.

בלבד משלמים מס הכנסה, ואם מתמקדים בחרדים העובדים בלבד, 40% מהם משלמים מס הכנסה.

בקרב יהודיות לא־חרדיות, הנתונים מלמדים כי 46% מהן משלמות מס הכנסה, ו־55% מתוך העובדות משלמות מס הכנסה. באשר לנשים חרדיות, הממצאים מלמדים כי 23% מהן משלמות מס הכנסה, לעומת שיעור של 28% מהחרדיות העובדות שמשלמות מס הכנסה.

תרשים 1

שיעור המשלמים מס הכנסה בקרב כלל האוכלוסייה ובקרב עובדים בלבד, לפי קבוצת אוכלוסייה ומין (גילי 25-64), 2023 (ב-%)

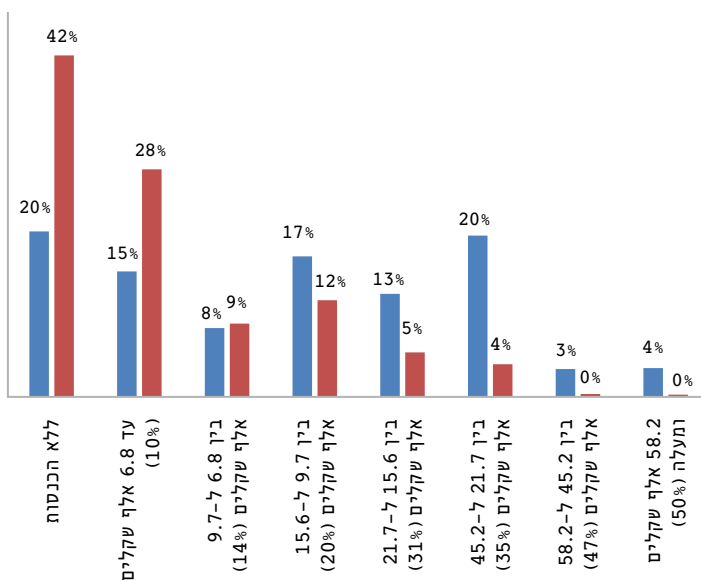
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

כדי להבין מה עומד מאחורי חלק ניכר מהפערים בין האוכלוסיות, תרשים 2 מתאר את ההתפלגות של יהודים לא־חרדים וחרדים לפי השתייכותם לקבוצות הכנסה שעל בסיסן נקבע שיעור המס השולי המשולם למס הכנסה (ולהתפלגות זו נוספו הפרטים שאין להם הכנסה).

התרשים מראה כי שיעור ניכר מהגברים החרדים משתייך לקבוצת "ללא הכנסות" (42%), לעומת 20% בקרב גברים יהודים לא־חרדים, וחלק גדול נוסף משתייך לקבוצת הכנסה עם מדרגת המס השולית הנמוכה ביותר (28%, לעומת 15% בקרב גברים יהודים שאינם חרדים).

תרשים 2

התפלגות אוכלוסיית הגברים היהודים שאינם חרדים והחרדים, לפי קבוצות הכנסה חודשית (לפי שיעור המס השולי, בסוגריים), גילי תעסוקה עיקריים (2023, 64-25) (ב-%)

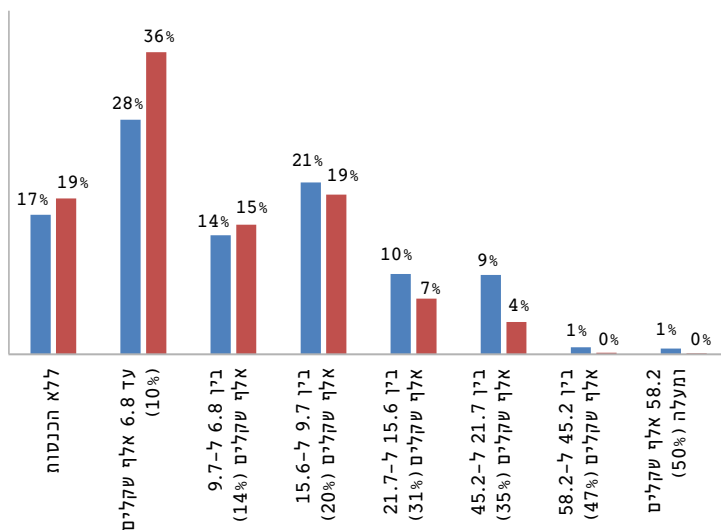
■ יהודים לא חרדים ■ חרדים

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

בִּקְרֵב נָשִׁים חֲרָדִיּוֹת, 19% מִתּוֹכָן אֵינָן מִשְׁתַּכְרוֹת כָּלֵל (לְעוֹמֶת 17% בִּקְרֵב נָשִׁים יְהוּדִיּוֹת לֹא-חֲרָדִיּוֹת), וְשִׁיעוֹר נִיכָר מֵהַחֲרָדִיּוֹת מִשְׁתִּיכּוֹת לְקִבּוּצַּת הַכִּנְסָה עִם מַדְרַגַּת הַמַּס הַנְּמוּכָה בְּיוֹתֵר (36%, לְעוֹמֶת 28% מִנָּשִׁים יְהוּדִיּוֹת לֹא-חֲרָדִיּוֹת).

חֲרָשִׁים 12

הַתְּפִלְגוֹת אוֹכְלוּסִיָּה הַנָּשִׁים הַיְּהוּדִיּוֹת שֶׁאֵינָן חֲרָדִיּוֹת וְהַחֲרָדִיּוֹת, לְפִי קִבּוּצוֹת הַכִּנְסָה חֹדֶשִׁית (לְפִי שִׁיעוֹר הַמַּס הַשּׁוּלִי, בְּסוֹגְרִיִּים), גִּילִי תַעֲסוּקָה עִקְרִיִּים (2023, 64-25) (ב-%)

■ חֲרָדִיּוֹת ■ יְהוּדִיּוֹת לֹא חֲרָדִיּוֹת

מִקּוּר: עֵיבוֹד הַמַּחְבֵּר לַנְּחֻנִּים הַמִּינְהַלִּים בַּלִּשְׁכָּה הַמְּרָכִזִּית לְסִטְסִטִּיקָה, הַמְּכוֹן הַיִּשְׂרָאֵלִי לַדִּמּוֹקְרַטִיָּה.

מִסְ הַכִּנְסָה הוּא מִס פְּרוֹגְרִסִּי, כְּלוֹמֵר כָּל שֶׁהִשְׁכָּר גָּבוֹה כֵּךְ שִׁיעוֹר הַמַּס יִהְיֶה גָּבוֹה יוֹתֵר. אוֹלֵם גָּבוֹה הַשְׁכָּר אֵינוֹ הַפְּקִטוֹר הַיְּחִיד לְקִבְעַת שִׁיעוֹר מִס הַהַכְּנָסָה, אֲלָא יִשְׁנֵם מַאֲפִיִּינִים

משמעותיים שבגינם עובדים זכאים לנקודות זיכוי ממס הכנסה, ובהם מספר הילדים וגילם. כיוון שמספר הילדים במשקי בית חרדים גבוה יותר ביחס למשקי בית של יהודים שאינם חרדים, נמצא כי רף המס בקרב חרדים גבוה בהשוואה ליהודים שאינם חרדים, גם בקבוצות הכנסה זהות.

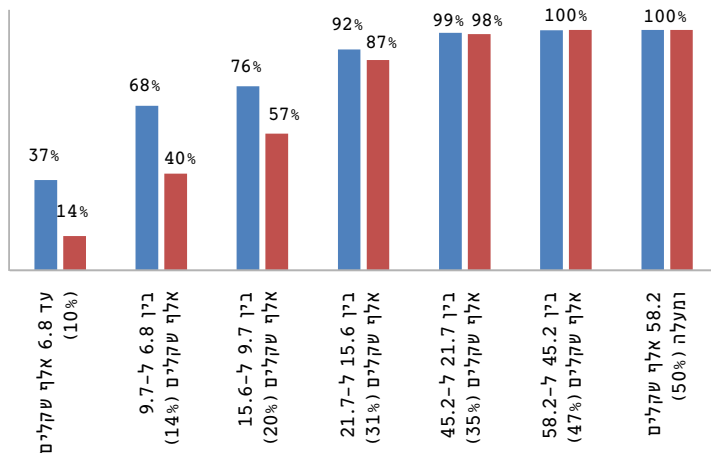
כאמור, ככל ששיעור המס קטן, כך קטן הסיכוי לשלם מס הכנסה, כיוון שגם נקודות זיכוי ממס מעטות עשויות לפתור לגמרי עובדים אלה מתשלום מס הכנסה. ואכן, תרשימים 3א ו-3ב המתארים את שיעור משלמי מס הכנסה בכל קבוצת הכנסה מאשרים הנחה זו, וכמעט כל המשתייכים לקבוצת ההכנסה גבוהה (מס שולי של 35% ומעלה) משלמים מס הכנסה. הממצאים על קבוצות ההכנסה הנמוכות מעידים על פערים לא מבוטלים בין האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לאוכלוסייה חרדית בשיעור המשלמים מס הכנסה.

בקבוצת ההכנסות הנמוכות ביותר 14% מהחרדים משלמים מס הכנסה (לעומת 37% בקרב יהודים לא-חרדים בקבוצה זו), ואילו 9% מחרדיות בקבוצה זו משלמות מס הכנסה (לעומת 19% בקרב נשים יהודיות לא-חרדיות).

מבט על המשתייכים לקבוצת ההכנסה השנייה מלמטה (מדרגת מס שולי בגובה 14%), מראה כי 40% מהחרדים בקבוצה זו משלמים מס הכנסה (לעומת 68% מהיהודים שאינם חרדים), ו-23% מהחרדיות בקבוצה זו משלמות מס הכנסה (לעומת 48% מהיהודיות הלא-חרדיות). גם בקבוצת ההכנסה הבאה ישנם פערים לא קטנים בשיעור המשלמים מס הכנסה.

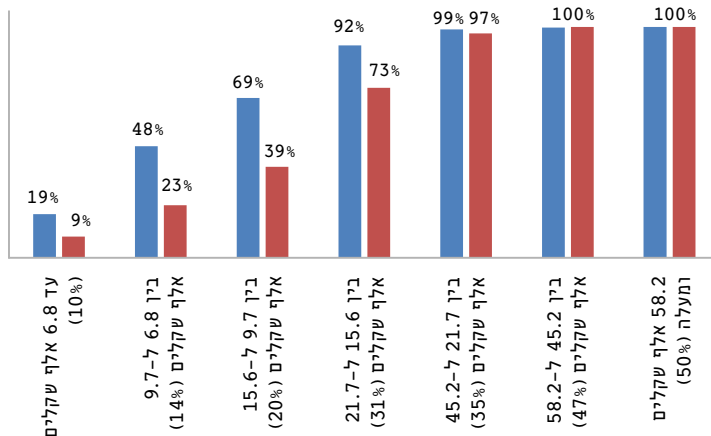
תרשים 3א

שיעור המשלמים מס הכנסה בחלוקה לקבוצות הכנסה חודשית (לפי שיעור המס השולי, בסוגריים), גילי תעסוקה עיקריים (25-64), גברים, 2023 (ב-%)

תרשים 3ב

שיעור המשלמות מס הכנסה בחלוקה לקבוצות הכנסה חודשית (לפי שיעור המס השולי, בסוגריים), גילי תעסוקה עיקריים, נשים, 2023 (ב-%)

■ חרדיות ■ יהודיות לא חרדיות

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גם אם נתעמק בסכום התשלום למס הכנסה בקרב המשלמים בלבד בכל אחת מקבוצות ההכנסה נמצא כי קיים פער גם בסכום התשלום למס הכנסה בכל קבוצה "לטובת" יהודים שאינם חרדים. כלומר, יהודים שאינם חרדים משלמים יותר בכל קבוצת הכנסה.

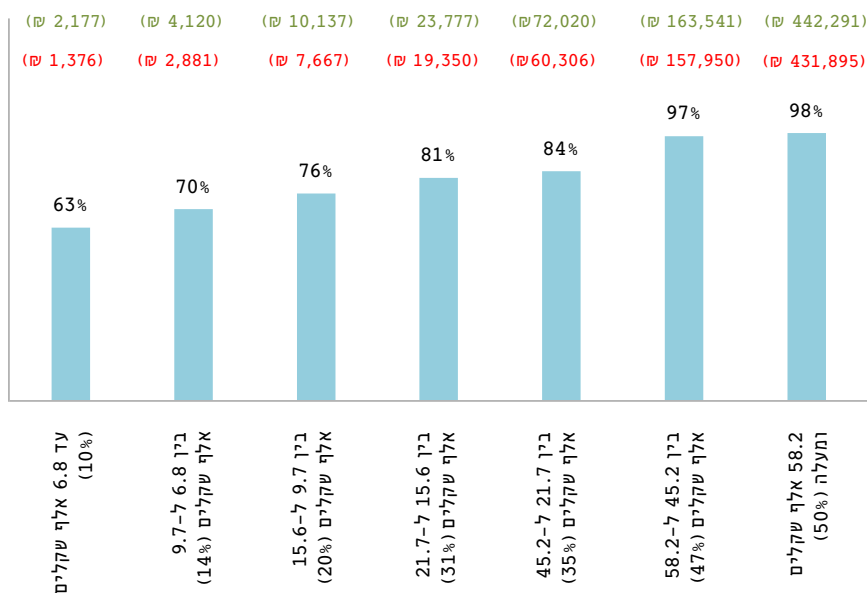
בקרב גברים קיים מתאם שלילי בין קבוצת ההכנסה לבין הפערים בסכום המשולם למס ההכנסה בין יהודים שאינם חרדים לחרדים (כלומר, שיעור הפער גדל ככל שקבוצת ההכנסה נמוכה יותר). למשל, בקרב המשתתפים לקבוצת ההכנסה שבה שיעור המס השולי הוא הנמוך ביותר (כאמור, בקרב המשלמים מס הכנסה בפועל בלבד), יש פער של 37% בין גובה מס ההכנסה שמשלמים יהודים שאינם חרדים לבין גובה המס שמשלמים

חרדים (2,177 ש"ח לעומת 1,376 ש"ח, בהתאמה). בקרב המשתתפים לקבוצת ההכנסה השנייה מלמטה (שהמס השולי בה הוא 14%), הפער בין יהודים שאינם חרדים לבין חרדים עומד על 30% (4,120 ש"ח לעומת 2,881 ש"ח).

בקבוצות ההכנסה הגבוהות הפער קטן הרבה יותר (כ־3% בקבוצות ההכנסה הגבוהות), אם כי בסופו של דבר, בשל גובה ההכנסה והמס, מדובר בסכומים משמעותיים יותר המגיעים לאוצר המדינה, של אלפי ש"ח לעובד בשנה המשתתף לקבוצות הכנסה אלה.

תרשים 4

שיעור סכום התשלום בגין מס הכנסה בקרב גברים חרדים לעומת סכום התשלום בקרב גברים יהודים שאינם חרדים, לפי קבוצת הכנסה חודשית, בקרב משלמים בלבד, 2023 (ב-%)

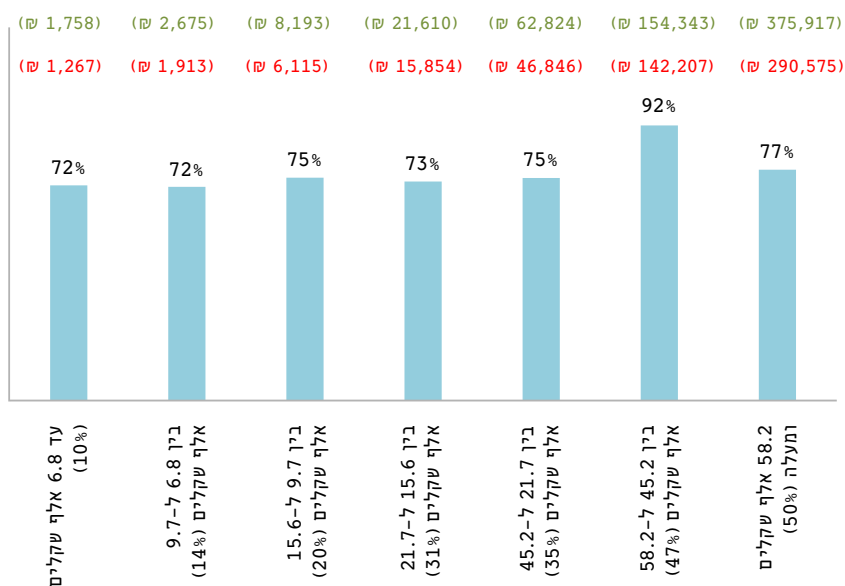
הערה: הנתונים שמעל התרשים – באדום – סכום התשלום השנתי של גברים חרדים, בירוק – סכום התשלום השנתי של גברים יהודים לא־חרדים.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גם בקרב נשים יש פערים בגובה התשלום למס הכנסה בין יהודיות לא־חרדיות לבין חרדיות, אם כי לא נמצא מתאם בין ההשתייכות לקבוצת הכנסה לבין שיעור הפער, והפער עומד על 25%-28% בקבוצות ההכנסה הנמוכות יותר.

תרשים 14

שיעור סכום התשלום בגין מס הכנסה בקרב נשים חרדיות לעומת סכום התשלום בקרב נשים יהודיות שאינן חרדיות, לפי קבוצת הכנסה חודשית, בקרב משלמות בלבד, 2023 (ב-%)

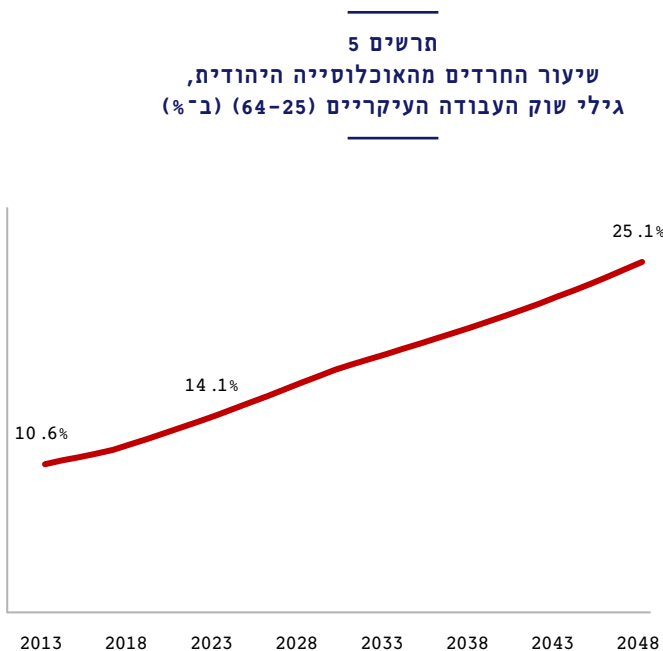

הערה: הנחונים שמעל התרשים – באדום – סכום התשלום השנתי של נשים חרדיות, בירוק – סכום התשלום השנתי של נשים יהודיות לא־חרדיות.

מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

3. מגמות דמוגרפיות לצד המשך מגמות תשלומי המיסים הישירים

תרשים 5 מראה את הגידול בשיעור החרדים מכלל האוכלוסייה היהודית בגילי 25-64. בעוד שבשנת 2013 שיעור החרדים בגילי העבודה היה 11%, שיעור זה גדל ל-14% בשנת 2023. לפי המגמות הדמוגרפיות, בשנת 2048 יעמוד שיעור החרדים מכלל היהודים בגילי העבודה על 25.1%.

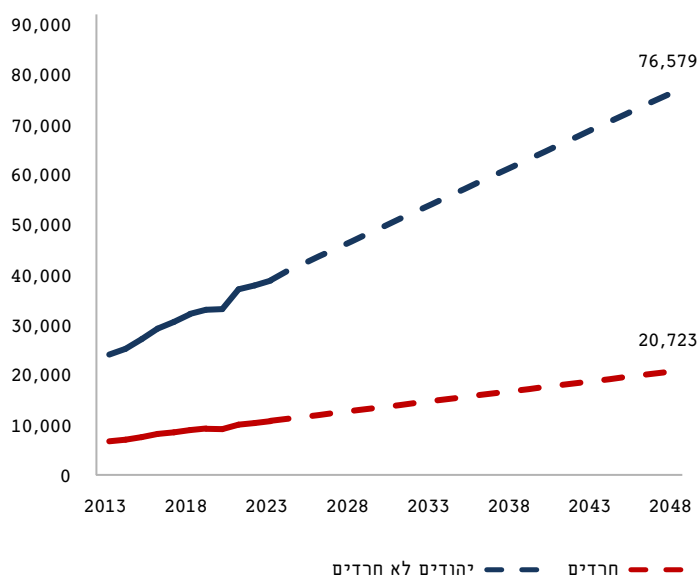
הערה: לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח 11 בנספח.
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תרשים 6א מלמד על המגמות ב**פועל** של מיסי עבודה ישירים בכל קבוצת אוכלוסייה עד 2023, ומניח המשך גידול ליניארי (המאפיין את צורת הגידול בכל קבוצה בעשור האחרון) עד 2048. הממצאים מראים כי תשלומי המיסים הישירים בקרב יהודים שאינם חרדים

גבוהים בהרבה ביחס לחרדים. אם נניח את המשך המגמות, הפערים בין שתי הקבוצות נשארים פחות או יותר קבועים.

תרשים 6 מראה את שיעור החרדים מכלל האוכלוסייה היהודית בגילי העבודה (דומה לתרשים 1) לעומת חלקם בתשלומי מיסי עבודה. הנתונים מלמדים כי ככל שמתקדמים בשנים הפער בין שני הנתונים גדל – בשנת 2023 היה הפער בין גודלה של האוכלוסייה החרדית לבין חלקה במיסי עבודה ישירים 10 נקודות אחוז, ובשנת 2048 הפער צפוי לגדול ל-17 נקודות אחוז. כלומר, על פי דפוסי התעסוקה והשכר הנוכחיים, בשנת 2048, כאשר האוכלוסייה החרדית תהיה רבע מהאוכלוסייה היהודית בגילי העבודה, היא תתרום רק 8% מתקבולי המיסים!

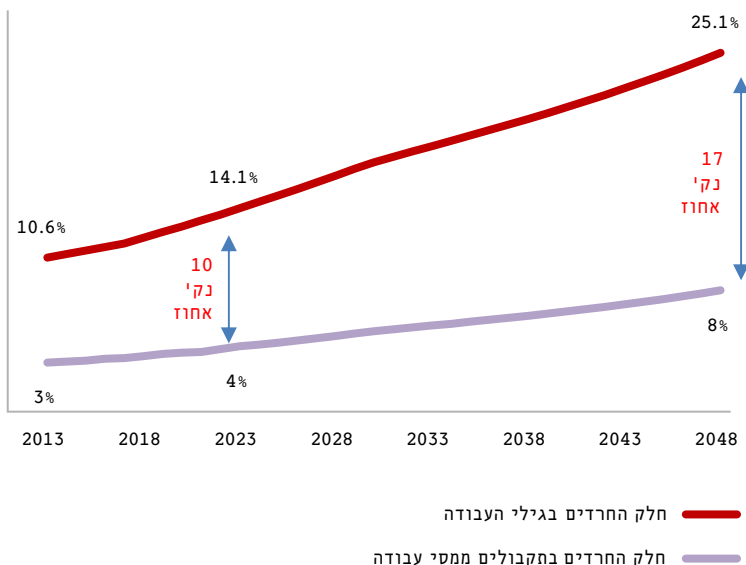
תרשים 6א
סך מיסי עבודה ישירים שנתיים בממוצע לפי אוכלוסיות,
2013–2048 (ש"ח)

החלק המקווקו מתאר את המשך המגמה המשוער בתשלומי המיסים הישירים הערה: לכלל הנתונים בתרשים זה, ראו לוח נ2א בנספח. מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תוצאות 16

תוצאות שטעט קו: שיעור החרדים מהאוכלוסייה היהודית לעומת שיעור מיסוי עבודה ישירים שחרדים משלמים באוכלוסייה היהודית + תחזית התשלומים מ-2024 עד 2048 (ב-%)

הערה: לכלל הנחונים בתוצאות, ראו לוח נ22 בנספח.
 מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חלק II: תוצאות השתלבות - התרומה למשק בהינתן השתלבות חרדים

כעת נתייחס לתוצאות ההשתלבות - התרומה הצפויה למדינה מתקבולי מיסים ישירים מעבודה משנת 2025 ועד שנת 2048 אם חרדים ישתלבו בשוק העבודה כמו יהודים שאינם חרדים (כאמור השתלבות המדמה מגמות בתעסוקה הדומות למגמות בקרב

יהודים שאינם חרדים בשיעור ובהיקף תעסוקה, בכושר השתכרות וכן בהשכלה, ללא שינוי בהרכב הגילים ובמבנה המשפחתי.²⁰

בשנת 2025 האוכלוסייה החרדית בגילי העבודה עומדת על כ־413 אלף נפש. הסכום הממוצע המשוער במיסי עבודה ישירים שישלם פרט חרדי יעמוד על 11,561 ש"ח לשנה, וסך כל תשלומי המיסים הישירים מעבודה באוכלוסייה החרדית צפוי לעמוד על כ־4.8 מיליארד ש"ח. עד 2048 תגדל אוכלוסיית החרדים בגילי העבודה לכ־1.04 מיליון נפש. בהנחה של המשך המגמות הנוכחיות, סכום מיסי העבודה הישירים השנתי הממוצע לפרט חרדי יעמוד על 20,723 ש"ח לשנה, והתשלום של כלל הקבוצה החרדית יעמוד על 21.6 מיליארד ש"ח.

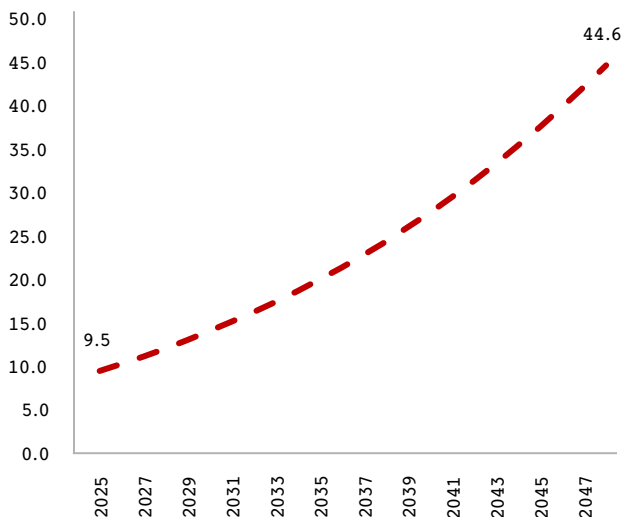
אילו מגמות התעסוקה בקרב חרדים היו דומות לאלה של יהודים שאינם חרדים, גובה תשלום המיסים הישירים השנתי הממוצע לפרט חרדי בשנת 2025 היה 34,480 ש"ח, וסך תשלומי מיסים מעבודה של כלל החרדים היה עומד על 14.2 מיליארד ש"ח. כלומר בהינתן השתלבות חרדים, בשנת 2025 היה המשק מרוויח מתקבולי מיסי עבודה ישירים תוספת של 9.5 מיליארד ש"ח ביחס להמשך המצב הקיים.

אם דפוסי התעסוקה של חרדים יהיו דומים לאלה של יהודים שאינם חרדים, עד 2048 תעמוד התחזית הממוצעת לתשלום מיסים ישירים מעבודה לשנה על 63,614 ש"ח, והתשלום המצטבר לכלל הקבוצה החרדית היה מגיע לסך של 66.2 מיליארד ש"ח. כלומר, המשק היה נהנה מהכנסה של 44.6 מיליארד ש"ח נוספים בשנה זו.

20 נדגיש כי ההשפעות המתוארות במחקר על ההכנסות למדינה מתוחמות לתקבולי מיסים ישירים מעבודה בלבד, ללא התייחסות להשפעות כלכליות הנלוות כתוצאה מהשתלבות משמעותית בתעסוקה, מהכנסות גבוהות למשקי בית לצד קיטון בתשלומי העברות והטבות, למרות שהשפעות אלה עשויות להיות משמעותיות למשק.

תרשים 7

תרחיש השתלבות: פוטנציאל גידול הכנסות למדינה ממיסים ישירים בכל שנה, בהינתן השתלבות חרדים בשוק העבודה דומה להשתלבות יהודים שאינם חרדים, (במיליארדי ש"ח) 2025-2048

הערות:

הנתונים משקפים את התוספת השנתית ממיסי עבודה ישירים של השתלבות חרדים, דהיינו הפער שבין

תרחיש ההשתלבות לבין "תרחיש הבסיס" המניח המשך סטטוס קוו.

לכלל הנתונים בתרשים זה, ראו לוח נ3 בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

לוח 1

**מיסים ישירים ממוצעים למשק בית חרדי ולכלל הקבוצה החרדית,
לפי תרחישי סטטוס קוו והשתלבות, לשנים 2025, 2048**

אוכלוסיית החרדים בגילי עבודה עיקריים (25-64)	תרחיש סטטוס קוו היקף תשלומי המיסים הישירים השנתיים הממוצעים לחרדים אם ימשיכו המגמות הקיימות	תרחיש השתלבות היקף תשלומי המיסים הישירים השנתיים הממוצעים לחרדים אם ישתלבו חרדים בשוק העבודה כמו יהודים הלא־חרדים	תוספת תשלומי המיסים הישירים למשק ממעבר לתרחיש השתלבות
2025	כ־413 אלף ש"ח	11,561 ש"ח לפרט ממוצע	9.5 מיליארד ש"ח
			14.2 מיליארד ש"ח לכלל הקבוצה החרדית
2048	כ־1.04 מיליון ש"ח	20,723 ש"ח לפרט ממוצע	44.6 מיליארד ש"ח
		21.6 ש"ח מיליארד לכלל הקבוצה החרדית	66.2 מיליארד ש"ח לכלל הקבוצה החרדית

כעת נניח כי במקום להגדיל את ההכנסות למדינה כתוצאה מהשתלבות חרדים, המדינה הייתה בוחרת להשתמש בתוספת המיסים כדי להוריד את סכום המיסים שמשלמת קבוצת היהודים שאינם חרדים.²¹

תרשים 8 מראה כי אם חרדים היו משתלבים בדומה ליהודים שאינם חרדים, אזי בשנת 2025 היה ניתן להוריד את תשלום המיסים הממוצע עבור יהודי שאינו חרדי ב־8.4%,

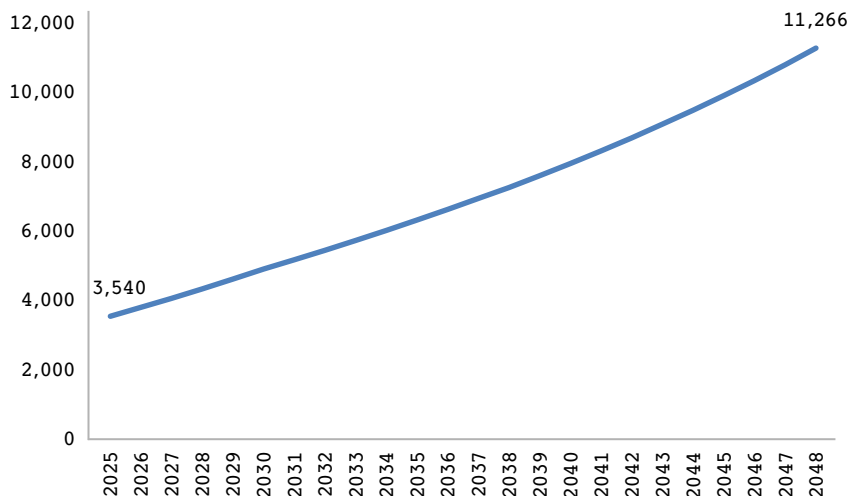
21 בהנחה שהמטרה היא להמשיך ולעמוד באותה רמת הכנסה למדינה שעל פי המצב הקיים, ומתוך שמירה על אותו יחס בתשלומי מיסים שבין יהודים שאינם חרדים לחרדים גם בהינתן השתלבות (כאמור, בעיקר בעקבות הבדלים בהרכב המשפחתי המזכה בהנחות ממס).

המיתרגם ל-3,540 ש"ח במהלך השנה (38,601 ש"ח במקום 42,141 ש"ח), ובשנת 2048 היה ניתן להוריד את תשלומי המיסים ב-14.7%, המיתרגם ל-11,266 ש"ח (65,313 ש"ח במקום 76,579 ש"ח).

פרשנות נוספת של הממצאים היא שלמעשה מדובר על התשלום העודף שיהודי לא-חרדי משלם במיסים ישירים בשל חוסר השתלבותם של חרדים בשוק העבודה ומכאן בתשלומי המיסים. כלומר, היום נאמד הקנס הממוצע (=תשלום מיסים עודף) על כ-3,540 ש"ח בשנה על המשלם היהודי הלא-חרדי רק בשל אי-השתלבותם של החרדים. בהנחה שלא יחול שינוי מגמה משמעותי בהשתלבות החרדים בתעסוקה, עד 2048 צפוי תשלום המיסים העודף להגיע לכ-11,270 ש"ח.

תרשים 8א

בכמה היה ניתן להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא-חרדים בהינתן השתלבות חרדים? 2048-2025 (בש"ח)

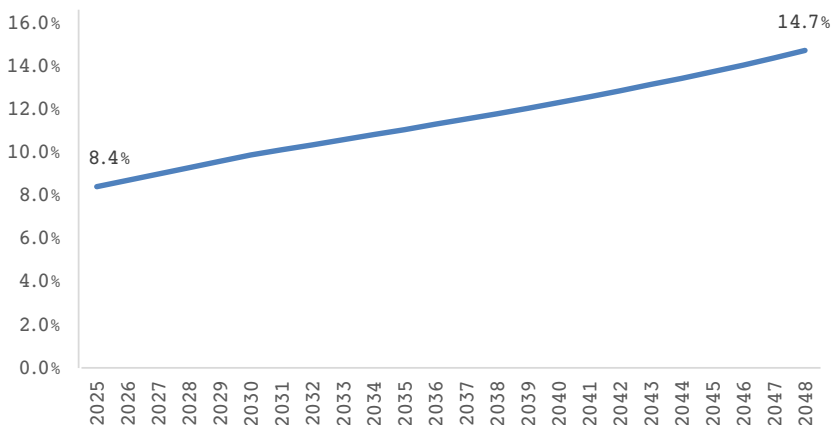

הערה לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח נ4א בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

תרשים 18

**בכמה היה ניתן להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא־חרדים
בהינתן השתלבות חרדים? 2025–2048 (שיעור הורדת המיסים
ביחס לסך המיסים המשולמים בפועל) (ב־%)**

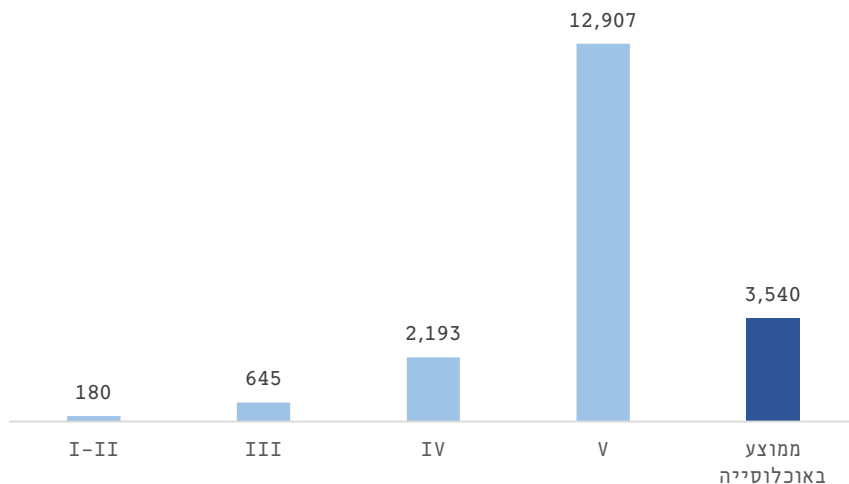
הערה: לכלל הנתונים בתרשים זה, ראו לוח נאב בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הירידה בשיעור תשלומי המיסים מיתרגמת אחרת לחמישוני ההכנסה השונים. כאמור, בשנת 2025 ירידה של 8.4% במיסי עבודה מיתרגמת לקיטון של כ־3,500 ש"ח בשנה בתשלום המיסים. תרשים 9 מלמד שירידה בשיעור של 8.4% עבור יהודים לא־חרדים בחמישון העליון משמעותה קיטון בכ־12,900 ש"ח בשנה, ואילו עבור יהודים לא־חרדים בחמישונים התחתונים המשמעות היא קיטון ב־180 ש"ח.

תרשים 9

בכמה היה אפשר להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא-חרדים
בהינתן השתלבות חרדים? לפי חמישוני הכנסה, 2025

חלק III: תרחיש הנטל הגובר – הנטל הגובר ממיסים ישראלים על האוכלוסייה היהודית שאינה חרדית לנוכח המגמות הדמוגרפיות

בחלק זה נניח כי תשלומי מיסים מעבודה הממוצעים המשולמים כיום מאפשרים רמת הכנסה מספקת למדינה.²²

כפי שראינו בחלק הקודם, מיסי עבודה הישירים שחרדים משלמים נמוכים באופן משמעותי ביחס ליהודים שאינם חרדים. ולכן אם נניח כי החרדים ממשיכים לשלם מיסים ישירים לפי מגמות תעסוקתם כפי שהן (ראו תרשים 6א) לצד המשך המגמות

22 נדגיש כי תרחיש זה אינו מביא בחשבון את חלוקת הכנסות המדינה לקבוצות השונות, והמגמות הדמוגרפיות מצביעות על גידול ניכר בשיעור החרדים באוכלוסייה ועל צורך גובר בהקצאת יותר משאבים לקבוצה זו בשל רמת הכנסתה הנמוכה ומספר הילדים הגבוה במשפחה.

הדמוגרפיות (ראו תרשים 5), אזי תשלומי המיסים הישירים הממוצעים בכלל האוכלוסייה ירדו אל מתחת לאותה רמה שמאפשרת הכנסה מספקת למדינה מכל עובד. ולכן באופן תיאורטי, כדי להימנע מירידה מגובה ההכנסה למדינה, על ציבור משלמי המיסים להגדיל את תשלומי מיסי העבודה הישירים שלהם בכדי לפצות על המחסור בהכנסות למדינה הנובע מהפערים הנוצרים בעקבות המגמות הדמוגרפיות ומההשתלבות החלקית של האוכלוסייה החרדית.

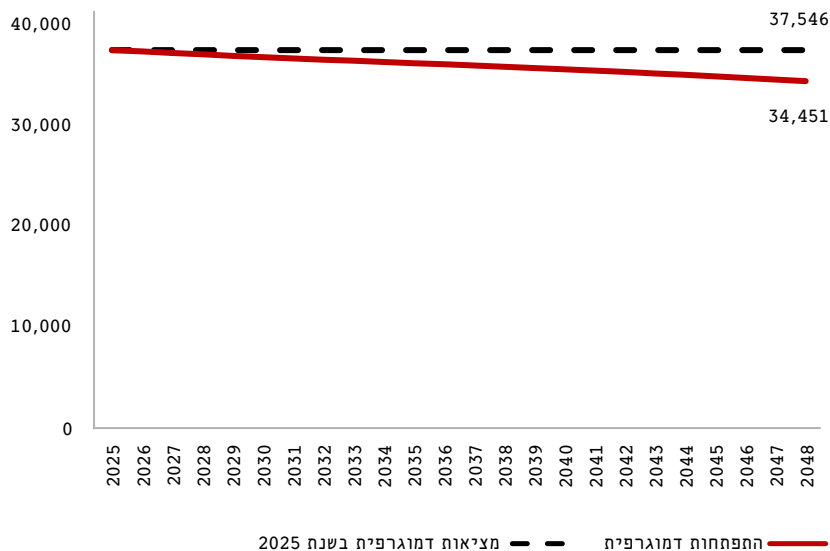
בחלק הבא נניח את המציאות בשוק העבודה כפי שהיא בשנת 2025²³ (כלומר, "נקבע" את המיסים הישירים שמשלמת כל אוכלוסייה לפי שנה זו), ועם זאת נניח כי המציאות הדמוגרפית משתנה בהתאם למגמות שתיארנו לעיל.

תרשים 10 מראה כי אם נניח את המציאות הדמוגרפית המשתנה (שלפיה אוכלוסיית החרדים גדלה בקצב מהיר יותר), גובה מיסי העבודה הישירים לעובד במציאות הדמוגרפית של שנת 2048 היה עומד על 34,451 אלף ש"ח במקום על 37,546 ש"ח בשנת 2025 (פער של 3,096 ש"ח לעובד בשנה בממוצע), כיוון שחרדים הגדלים בקצב מהיר יותר משאר האוכלוסייה היהודית ומשלמים פחות מיסים ישירים, ולכן גובה מיסי העבודה הממוצע לעובד יורד ככל שהמגמות הדמוגרפיות ממשיכות להשתנות.

23 כיוון שאין נחוני אמת על שנת 2025 (כאמור, נחוני שוק העבודה מעודכנים ל-2023 נכון לכתיבת המחקר), וכיוון שחלק זה כולל חלוקה בין קבוצות על פי רמות הכנסה, הנחנו מקדם המרה בקרב כל חמישון הדומה לשיעור הגידול בתשלומי המיסים באוכלוסייה שבין הערך הנצפה בשנת 2025 לבין הנחון בשנת 2023.

תרשים 10

גובה מיסי עבודה ישירים ממוצע לפרט באוכלוסייה בהנחת ההתפתחויות
במגמות הדמוגרפיות, 2025-2048, בהינתן המציאות בשוק העבודה כיום (2025)
(בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח נ5 בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

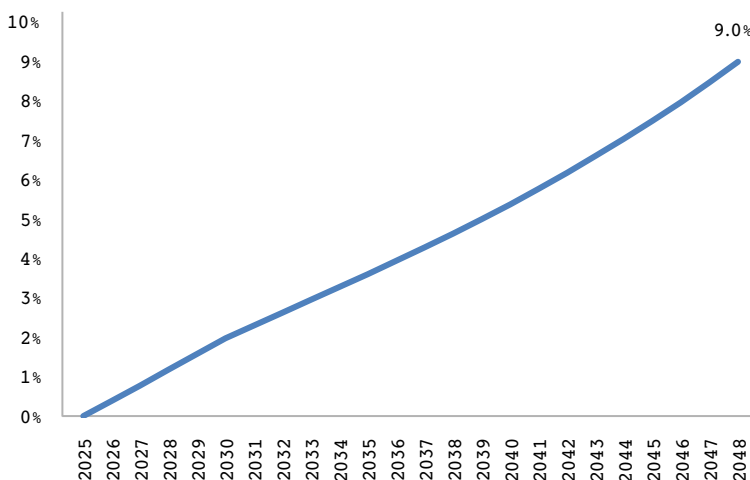
פתחנו בהנחה כי גובה המיסים המשולמים לעובד כיום מאפשרים רמת הכנסה מספקת למדינה, כך שאם תשלומי המיסים הממוצעים לעובד ירדו, אזי הדבר כרוך במחיר כלכלי למדינה.

אם נניח כי חרדים לא יגבירו את השתלבותם בשוק העבודה, אזי כדי לפצות על אותה ירידה הנצפית בתרשים 10 הנובעת מהמגמות הדמוגרפיות, יהיה צורך בהעלאת מיסי

העבודה (כאמור, בכדי לעמוד באותה רמת הכנסה מהמדינה לעובד)²⁴ תרשים 11 מראה כי אם מניחים את המציאות הדמוגרפית שבעוד שני עשורים (2048) על שוק העבודה כיום, על כל פרט להגדיל את תשלום המיסים שלו בעוד 9% מעבר לסכום שהיה משלם במציאות הדמוגרפית כיום (התוספת מיתרגמת ל-3,096 ש"ח בשנה או 258 ש"ח בחודש לכל פרט).

תרשים 11

שיעור הגידול במיסי העבודה הישירים בהנחת ההתפתחות הדמוגרפית (2025-2048) על שוק העבודה כיום (2025), כדי לפצות על הקיטון בהכנסות לעובד הנובע מהמגמות הדמוגרפיות (ב-%)

הערה: לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח 6 בנספח.

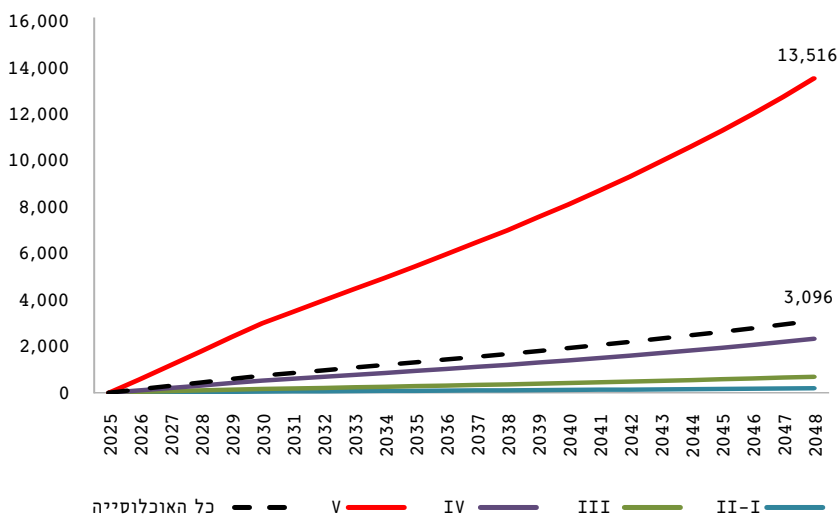
מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

²⁴ נדגיש כי הממצאים המובאים כאן משקפים את הפיצוי על הסטטוס קוו בשוק העבודה בלבד, ואינם מביאים בחשבון את האפשרות לגידול במיסים המשקפים מיסוי פרוגרסיבי המעניק שירותים על סמך גודל המשפחה והכנסותיה, ועל כן שיעור המיסים צפוי לגדול אף יותר לנוכח ההוצאות החברתיות.

הגידול הצפוי בשיעור המיסוי (כפי שתיארנו בתרשים 10) מיתרגם לסכומים שונים מאוד בין החמישונים.²⁵ תרשים 12 מראה כי אם המשמעות של המצב הדמוגרפי בשנת 2048 על שוק העבודה כיום הוא גידול בשקלים ספורים בקרב החמישונים התחתונים (15 ש"ח בלבד בחודש, ו־185 ש"ח בשנה), בקרב החמישון העליון המשמעות היא תשלום נוסף של 13,516 ש"ח בשנה (1,126 ש"ח בחודש). כלומר, אם נניח את המציאות הדמוגרפית של 2048 על שוק העבודה בשנת 2025, רוב העול הכלכלי יפול על החמישון העליון ויעלה בהדרגה, עד שבשנת 2048 ישלם עובד מהחמישון העליון 1,126 ש"ח בכל חודש (לעומת 258 ש"ח בממוצע האוכלוסייה), ו־13,516 ש"ח נוספים בשנה (לעומת 3,096 ש"ח בשנה בממוצע).

תרשים 12

הגידול הצפוי בתשלומי המס שיוטל על הציבור, בשנת 2025, המדמה את המציאות הדמוגרפית בכל שנה עד 2048, לפי חמישונים (בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח נ7 בנספח.

25 החמישונים נקבעו על פי סכום תשלומי המיסים הישירים, שכן הכנסה מעבודה לא תמיד מגלמת את סכום התשלום כתוצאה למשל מנקודות זיכוי עבור ילדים המוריד את סכום תשלומי המיסים הישירים.

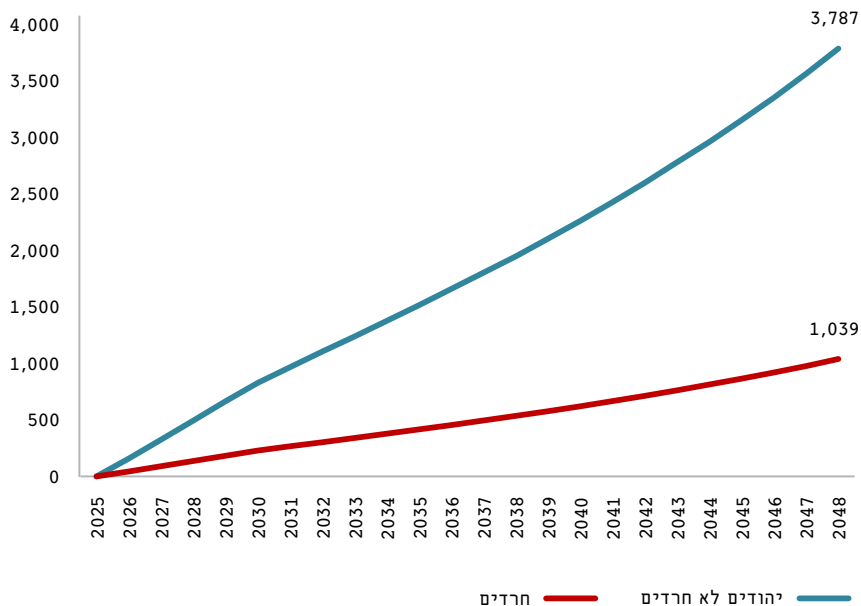
מקור: עיבוד המחבר לנתונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

היות שחלק גדול מהחרדים משתייכים לחמישונים התחתונים, וכפי שהצגנו בחלק הראשון, גם בתוך קבוצות ההכנסה יש פערים בין חרדים ליהודים שאינם חרדים בסכום התשלום של מיסי עבודה (יהודים שאינם חרדים משלמים יותר), הרי שהעול על החמישונים העליונים יגדל מאוד. מבט על "העול" הכלכלי בחלוקה לקבוצות האוכלוסייה מראה כי כדי לפצות על הפער הנובע מהגידול הדמוגרפי וחוסר ההשתלבות החרדית, יהודים שאינם חרדים יגדילו את תשלומי המיסים שהם ממילא משלמים בסכום הגדול פי 3.6 ביחס לגידול בקרב חרדים (316 ש"ח ליהודי לא־חרדי ממוצע בחודש ו־3,787 ש"ח בשנה לעומת 87 ש"ח שישלם חרדי ממוצע בחודש ו־1,039 ש"ח בשנה).

מבט על החמישון העליון בקרב יהודים שאינם חרדים וחרדים (22% מתוך היהודים שאינם חרדים ו־5% מהחרדים משתייכים לחמישון העליון) מלמד על פערים גם בתוך קבוצה זו. אם חרדים בחמישון העליון ישלמו 820 ש"ח בחודש (9,841 ש"ח בשנה) מעבר למיסים שהם משלמים, יהודים שאינם חרדים שבחמישון זה ישלמו פי 1.4, כלומר תוספת של 1,150 ש"ח בחודש (13,805 ש"ח בשנה).

תרשים 13

הגידול הצפוי בתשלומי המס שיוטל על יהודים שאינם חרדים לעומת חרדים
ב־2025, המדמה את המציאות הדמוגרפית עד 2048 (בש"ח)

הערה: לכלל הנחונים בתרשים זה, ראו לוח נ8 בנספח.

מקור: עיבוד המחבר לנחונים המינהליים בלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

לוח 2

התשלום הנוסף על המיסים המשולמים, לפי חמישונים ולפי קבוצת אוכלוסייה, בהינתן המציאות הדמוגרפית ב־2048 על שוק העבודה כיום (2025)

סה"כ	חמישון עליון	חמישון IV	חמישון III	חמישון II-I		
1,039	9,841	2,160	672	173	גובה תשלום נוסף (בש"ח)	חרדים
100%	5%	13%	22%	60%	שיעור מהאוכלוסייה	
3,787	13,805	2,346	690	192	גובה תשלום נוסף (בש"ח)	יהודים לא-חרדים
100%	22%	21%	20%	37%	שיעור מהאוכלוסייה	
3,096	13,516	2,315	685	185	גובה תשלום נוסף (בש"ח)	סה"כ
100%	18%	19%	20%	43%	שיעור מהאוכלוסייה	

סיכום

מחקר זה מבקש להתייחס להשפעה של הפערים בתשלומי המיסים הישירים מתעסוקה (התעמקנו בפערים בתשלומים בגין מס הכנסה) בהינתן המגמות הדמוגרפיות. הראינו את הגידול בהכנסות למשק בתרחיש שבו ישתלבו חרדים בשוק העבודה בדומה ליהודים שאינם חרדים מבחינת שיעור התעסוקה והיקפה, כושר השתכרות והשכלה.

עד 2048 יהיו החרדים רבע מהיהודים בגילי העבודה העיקריים (25–64), ובתרחיש שלפיו חרדים ישתלבו בשוק העבודה כמו יהודים שאינם חרדים, יגדלו ההכנסות למדינה בכ־9.5 מיליארד ש"ח בשנת 2025 וב־44.6 מיליארד ש"ח ב־2048.

עוד הראינו כי בתרחיש שבו חרדים ישתלבו בתעסוקה כפי שהשתלבו בעשור האחרון, וכדי לשמר רמת הכנסה מספקת למדינה לעובד בהתאם לממוצע תשלום המיסים הישירים שהם משלמים כיום, יהיה על הציבור להגדיל את תשלומי המיסים הישירים שהוא משלם. הראינו כי אם מדמים את המציאות הדמוגרפית בשנת 2048 על שוק העבודה כיום, יהיה צורך להגדיל את שיעור המיסים המשולמים ב־9% (השקולים ל־258 ש"ח בחודש ממוצע לפרט) כדי לפצות על ההשפעות של המגמות הדמוגרפיות ועל חוסר ההשתלבות של החרדים.

עוד הראינו כי החמישון העליון ישלם את עיקר המכיר בגידול של תשלומי המיסים הישירים, ובשנת 2048 הוא יידרש להגדיל את תשלומי המיסים הישירים שלו כדי לפצות על המגמות הדמוגרפיות ב־1,126 ש"ח בחודש (13,516 ש"ח בשנה), לעומת גידול של 258 ש"ח בממוצע בחודש (3,096 ש"ח בשנה) בקרב כלל הציבור. כמו כן, יהודים שאינם חרדים יתבקשו לשלם יותר מחרדים כדי לפצות על המגמות הדמוגרפיות ועל ההשתלבות החלקית 316 ש"ח נוספים בחודש, לעומת 87 ש"ח בקרב חרדים.

על פי תרחיש ההשתלבות, אם יופנו ההכנסות הנוספות ממיסים להקטנת המס המוטל על האוכלוסייה היהודית הלא־חרדית, יצומצם המס השנתי הממוצע שמשלם יהודי לא־חרדי בשנת 2025 ב־3,540 ש"ח, ובשנת 2048 ב־11,266 ש"ח. סכומים אלו הם למעשה "מס" המוטל על היהודים הלא־חרדים עקב אי־השתלבות מספקת של החרדים בתעסוקה.

נספח

לוח נ1

נחונים לתרשים 5 - שיעור החרדים מהאוכלוסייה היהודית,

גילי שוק העבודה העיקריים (25-64)
(ב-%)

שנה	שיעור חרדים בגילי העבודה
2037	20.1
2038	20.4
2039	20.9
2040	21.3
2041	21.7
2042	22.1
2043	22.6
2044	23.1
2045	23.6
2046	24.1
2047	24.6
2048	25.1

שנה	שיעור חרדים בגילי העבודה
2013	10.6
2014	10.9
2015	11.1
2016	11.4
2017	11.6
2018	12.0
2019	12.4
2020	12.8
2021	13.3
2022	13.7
2023	14.1
2024	14.6
2025	15.0
2026	15.5
2027	16.0
2028	16.4
2029	16.9
2030	17.4
2031	17.8
2032	18.2
2033	18.5
2034	18.9
2035	19.3
2036	19.7

לוח נא

נחוניס לחרשים א6 - סך מיסי עבודה ישרים שנתיים בממוצע לפי אוכלוסיות,
(בש"ח) 2048-2013

חרדים	יהודים לא-חרדים (לא משוקלל)	שנה
17,138	63103	2039
17,536	64600	2040
17,934	66098	2041
18,333	67595	2042
18,731	69092	2043
19,129	70590	2044
19,528	72087	2045
19,926	73584	2046
20,324	75082	2047
20,723	76579	2048

חרדים	יהודים לא-חרדים (לא משוקלל)	שנה
6,725	24028	2013
7,038	25224	2014
7,524	27151	2015
8,204	29230	2016
8,495	30572	2017
8,932	32121	2018
9,237	32988	2019
9,159	33149	2020
10,035	37079	2021
10,373	37878	2022
10,784	38836	2023
11,163	40644	2024
11,561	42141	2025
11,960	43638	2026
12,358	45136	2027
12,756	46633	2028
13,155	48130	2029
13,553	49627	2030
13,951	51125	2031
14,350	52622	2032
14,748	54119	2033
15,146	55617	2034
15,545	57114	2035
15,943	58611	2036
16,341	60109	2037
16,739	61606	2038

לוח נבב

נחונים לתרשים 6ב - תרחיש סטטוס קוו: שיעור החרדים מהאוכלוסייה היהודית לעומת שיעור מיסי עבודה ישירים שחרדים משלמים באוכלוסייה היהודית + תחזית התשלומים מ־2024 עד 2048 (ב־%)

20	7	2038
21	7	2039
21	7	2040
22	7	2041
22	7	2042
23	7	2043
23	8	2044
24	8	2045
24	8	2046
25	8	2047
25	8	2048

שנה	שיעור החרדים בתשלומי המיסים	שיעור החרדים באוכלוסייה היהודית
2013	3	11
2014	3	11
2015	3	11
2016	3	11
2017	4	12
2018	4	12
2019	4	12
2020	4	13
2021	4	13
2022	4	14
2023	4	14
2024	4	15
2025	5	15
2026	5	15
2027	5	16
2028	5	16
2029	5	17
2030	5	17
2031	6	18
2032	6	18
2033	6	19
2034	6	19
2035	6	19
2036	6	20
2037	6	20

לוח נ3

נחונים לחרשים 7 - תרחיש השתלבות: פוטנציאל גידול הכנסות למדינה
ממיסים ישירים בכל שנה, בהינתן השתלבות חרדים בשוק העבודה דומה
להשתלבות יהודים שאינם חרדים, 2025-2048 (במיליארדי ש"ח)

שנה	פוטנציאל גידול הכנסות
2025	9.5
2026	10.3
2027	11.1
2028	12.0
2029	13.0
2030	14.0
2031	15.1
2032	16.2
2033	17.4
2034	18.7
2035	20.0
2036	21.3
2037	22.8
2038	24.3
2039	26.0
2040	27.6
2041	29.4
2042	31.3
2043	33.3
2044	35.4
2045	37.5
2046	39.8
2047	42.1
2048	44.6

לוח נ4א

נחונים לתרשים א8 - בכמה היה ניתן להוריד מהמיסים שמשלמים יהודים לא-
חרדים בהינתן השתלבות חרדים? 2048-2025 (בש"ח)

שנה	פוטנציאל גידול הכנסות
2025	3,540
2026	3,789
2027	4,051
2028	4,324
2029	4,605
2030	4,892
2031	5,163
2032	5,438
2033	5,720
2034	6,008
2035	6,307
2036	6,614
2037	6,928
2038	7,250
2039	7,590
2040	7,936
2041	8,301
2042	8,675
2043	9,069
2044	9,471
2045	9,892
2046	10,326
2047	10,784
2048	11,266

לוח נב

נאָמערס פֿאַרשטייט 8 - דאָס וועט זיין דאָס צווייטע שטאָלעס פֿאַר דעם
פֿאַרשטייט דעם צווייטע שטאָלעס פֿאַר דעם 2048-2025 (ב-%)

שנה	פוטנציאל גידול הכנסות
2025	8.4%
2026	8.7%
2027	9.0%
2028	9.3%
2029	9.6%
2030	9.9%
2031	10.1%
2032	10.3%
2033	10.6%
2034	10.8%
2035	11.0%
2036	11.3%
2037	11.5%
2038	11.8%
2039	12.0%
2040	12.3%
2041	12.6%
2042	12.8%
2043	13.1%
2044	13.4%
2045	13.7%
2046	14.0%
2047	14.4%
2048	14.7%

לוח נ5

נחונים לתרשים 10 - גובה מיסי עבודה ישירים ממוצע לפרט באוכלוסייה
בהנחת ההתפתחויות במגמות הדמוגרפיות, 2025-2048, בהינתן המציאות בשוק
העבודה כיום (2025) (בש"ח)

מציאות דמוגרפית בשנת 2025	התפתחות דמוגרפית	
37,546	37,546	2025
37,406	37,546	2026
37,260	37,546	2027
37,113	37,546	2028
36,966	37,546	2029
36,823	37,546	2030
36,705	37,546	2031
36,589	37,546	2032
36,475	37,546	2033
36,360	37,546	2034
36,244	37,546	2035
36,125	37,546	2036
36,007	37,546	2037
35,889	37,546	2038
35,762	37,546	2039
35,636	37,546	2040
35,503	37,546	2041
35,368	37,546	2042
35225	37546	2043
35,083	37,546	2044
34,933	37,546	2045
34,782	37,546	2046
34,621	37,546	2047
34,451	37,546	2048

לוח 6

נתונים לתרשים 11 - שיעור הגידול במיסי העבודה הישירים בהנחת ההתפתחות הדמוגרפית (2025-2048) על שוק העבודה כיום (2025), כדי לפצות על הקיטון בהכנסות לעובד הנובע מהמגמות הדמוגרפיות (ב-%)

שנה	חשלוּם נוסף
2025	0.0
2026	0.4
2027	0.8
2028	1.2
2029	1.6
2030	2.0
2031	2.3
2032	2.6
2033	2.9
2034	3.3
2035	3.6
2036	3.9
2037	4.3
2038	4.6
2039	5.0
2040	5.4
2041	5.8
2042	6.2
2043	6.6
2044	7.0
2045	7.5
2046	7.9
2047	8.4
2048	9.0

לוח נל

נחונים לחרשים 12 - הגידול הצפוי בתשלומי המס שיוטל על הציבור, בשנת 2025, המדמה את המציאות הדמוגרפית בכל שנה עד 2048, לפי חמישונים (בש"ח)

שנה	חמישונים 1-2	חמישון 3	חמישון 4	חמישון עליון	ממוצע באוכלוסייה
2025	0	0	0	0	0
2026	1	2	8	47	12
2027	1	5	17	97	24
2028	2	7	25	148	36
2029	3	10	34	198	48
2030	3	12	42	248	60
2031	4	15	49	289	70
2032	5	17	56	330	80
2033	5	19	63	371	89
2034	6	21	70	411	99
2035	6	23	77	453	109
2036	7	25	85	496	118
2037	7	27	92	538	128
2038	8	29	99	581	138
2039	9	32	107	628	149
2040	9	34	115	674	159
2041	10	37	124	724	170
2042	11	39	132	774	182
2043	11	42	142	828	193
2044	12	45	151	882	205
2045	13	48	161	939	218
2046	14	50	171	997	230
2047	15	54	181	1060	244
2048	15	57	193	1126	258

לוח נ8

נחונים לתרשים 13 - הגידול הצפוי בתשלומי המס שיוטל על יהודים שאינם חרדים לעומת חרדים ב־2025, המדמה את המציאות הדמוגרפית עד 2048 (בש"ח)

שנה	חרדים	יהודים לא-חרדים
2025	0	0
2026	4	13
2027	7	27
2028	11	41
2029	15	55
2030	19	69
2031	22	80
2032	25	92
2033	28	103
2034	31	115
2035	35	126
2036	38	138
2037	41	150
2038	44	162
2039	48	175
2040	52	188
2041	55	202
2042	59	216
2043	63	231
2044	68	247
2045	72	263
2046	77	279
2047	81	297
2048	87	316

רשימת המקורות

- בנק ישראל. (2023), **דין וחשבון 2022**. פרק ז: סוגיות ברווחה ובהתחלקות ההכנסות.
- גורדון, ג' (טרם פורסם). **השכלת נשים חרדיות, והתשואה להשכלתן**. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- לוונטל, ע', גורדון, ג' ומלאך ג' (2022). **האם הקומץ משביע את הארי? ההתנהלות הכלכלית של משקי הבית החרדיים**. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- מלאך, ג' וכהנר, ל' (2025). **שנתון החברה החרדית בישראל 2024**. המכון הישראלי לדמוקרטיה.
- קרלינסקי, א', שדה, ת', יוגב, ע' ושראל, מ' (2024). **על המיסים ועל הנפלאות: התפלגות הכנסות והוצאות המדינה בקרב משקי בית בישראל**. פורום קהלת לכלכלה.
- שהינו-קסלר, ש' (2024). **יסודות החינוך החרדי: עקרונות, מאפיינים, אנומליות**. אתר המכון הישראלי לדמוקרטיה.

גבריאל גורדון הוא חוקר במרכז לממשל וכלכלה ובמרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת במכון הישראלי לדמוקרטיה. דוקטורנט בבית ספר פדרמן למדיניות ציבורית באוניברסיטה העברית בירושלים.

המכון הישראלי
לדמוקרטיה

